

ဝေါတာရနှင့် ဒယာနု
(ဒတိယအကြိမ်)

ပါရဂူ

“ယောဘုယျအားဖြင့်
 လူမျိုးတစ်မျိုး သုံးစွဲပြောဆိုနေသော
 ဝေါဟာရ စကားလုံးများ၌
 ထိုလူမျိုး၏ ယဉ်ကျေးမှု၊
 တွေးနည်း ခေါ်နည်း၊
 စိတ်နေသဘောထား၊
 ဒဿန အယူအဆများ
 ပေါ်လွင် ထင်ရှားလာသည်။
 မြန်မာလူမျိုးတို့ ပြောဆိုသုံးစွဲနေကြသော
 တချို့ ဝေါဟာရ စကားလုံးများ၌လည်း
 မြန်မာလူမျိုးတို့၏
 ယဉ်ကျေးမှု၊
 တွေးနည်းခေါ်နည်း၊
 စိတ်နေသဘောထား၊
 ဒဿန အယူအဆများ ထင်ဟပ်နေသည်”

နှစ်ကာလများ
စာအုပ်အစီအစဉ် ၄၇၅

ဝေါဟာရနှင့် ဒဿန ပါရဂူ

နှစ်ကာလများ

အမှတ် ၁၀၄၊ အပေါ်ဆုံးထပ် (က)၊
အောင်စေ့ယုလမ်း၊ အလုံမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။
ဖုန်း - ၀၁ ၈၂၅၅ ၉၄၈၊ ၀၉ ၂၅၄၈ ၄၈ ၀၄၈။

ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း

ဝေါဟာရနှင့် ဒဿန

ပါရဂူ

ဒုတိယအကြိမ်၊ ဇူလိုင်၊ ၂၀၂၂။

ပထမအကြိမ်၊ နိုဝင်ဘာ၊ ၂၀၀၂ (မုံရွေးစာပေ)။

အုပ်ရေ - ၁၀၀၀

တန်ဖိုး - ၃၀၀၀ ကျပ်

ထုတ်ဝေသူ ဦးစိန်ဝင်း၊ နှစ်ကာလများ စာပေ (၀၀၇၄၄)၊ ၁၀၄၊ အပေါ်ဆုံးထပ် (က)၊
အောင်ဇေယျလမ်း၊ အလုံမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။ အတွင်းနှင့် အဖုံးပုံနှိပ် ဦးဇော်မြင့်ဝင်း၊
ကာလာဖုံ ပုံနှိပ်တိုက် (၀၀၁၄၂)၊ အမှတ် ၁၈၄/ဘိ၊ ၃၁လမ်း၊ ပန်းဘဲတန်းမြို့နယ်၊
ရန်ကုန်မြို့။ မျက်နှာဖုံး ဒီဇိုင်း အောင်ကိုထွန်း၊ ကွန်ပျူတာစာစီ သရဖီ။ စာအုပ်မျှော် ကိုမြင့်။

မာတိကာ

၁။ စကားပလ္လင်	၇
၂။ တက်ကျမ်း	၁၃
၃။ ဓမ္မစက္က (ဓမ္မစကြာ)	၂၁
၄။ ဂမ္ဘီရ	၂၉
၅။ ဒဿန	၃၃
၆။ ရိမိန်းအိကွင်းနီးမတ်စ်	၃၈
၇။ ဝေဒနာ	၄၃
၈။ စေတနာ	၄၇
၉။ သုခ	၅၁
၁၀။ ဣန္ဒြေ	၅၅
၁၁။ ဗြဟ္မစိုရ်	၅၈
၁၂။ သာမန် (သာမည)	၆၃
၁၃။ သင်္ခါရ	၆၆
၁၄။ ဝေဒဂူ	၇၁
၁၅။ ဂုရု	၇၅
၁၆။ နေယျတ္ထနည်း	၇၉

၁၇။ ဝိဘဇ္ဇဝါဒ	၈၆
၁၈။ ဧကံသဝါဒ	၈၉
၁၉။ ဗုဒ္ဓိဝါဒ	၉၃
၂၀။ ပြဿနာ	၉၅
၂၁။ စဏ္ဍာလ	၉၉
၂၂။ ဝေါဟာရ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် ပြောင်းလဲနေခြင်း	၁၀၃
၂၃။ ဓမ္မ - ၁	၁၀၇
၂၄။ ဓမ္မ - ၂	၁၀၉
၂၅။ ဓမ္မ - ၃	၁၁၃
၂၆။ ဓမ္မ - ၄	၁၁၆
၂၇။ ဗိမာန် (ဝိမာန)	၁၂၀
၂၈။ ဂုဏ်	၁၂၅
၂၉။ နာဂရ သောဘိနီ (ပြည့်တန်ဆာ)	၁၂၉
၃၀။ သက္ကတသက် မြန်မာဝေါဟာရ	၁၃၆
၃၁။ မုသားမပါ လင်္ကာမချော	၁၄၂

စကားပလ္လင်

ယေဘုယျအားဖြင့် လူမျိုးတစ်မျိုး သုံးစွဲပြောဆိုနေသော ဝေါဟာရ စကားလုံးများ၌ ထိုလူမျိုး၏ ယဉ်ကျေးမှု၊ ထိုလူမျိုး၏ တွေးနည်းခေါ်နည်း၊ ထိုလူမျိုး၏ ဒဿနတို့သည် အတွင်းငုပ်နေတတ်သည်။ အချို့ဝေါဟာရ စကားလုံးများ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အတွင်းနှိုက်၍ ဆန်းစစ်လေ့လာ ကြည့်လျှင် ထိုဝေါဟာရ စကားလုံးများကို ပြောဆိုသုံးစွဲနေကြသော လူ မျိုးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု၊ တွေးနည်းခေါ်နည်း၊ စိတ်နေသဘောထား၊ ဒဿန အယူအဆများ ပေါ်လွင်ထင်ရှားလာသည်။

တို့ကျို ယူနီဗာစတီမှ ဒဿနနှင့် ဘာသာတရား ပါမောက္ခ ဟာဂျီ မေ နာကာမူရာသည် ယင်းအမြင်မျိုးဖြင့် ဝေါဟာရ စကားလုံးများကို ဆန်းစစ် သုတေသနပြုလုပ်ပြီးလျှင် 'Ways of Thinking of Eastern Peoples : India, China, Tibet, Japan' အမည်ရှိ စာအုပ်တစ်အုပ် ရေး သားထားသည်။ ယင်းစာအုပ်၌ အိန္ဒိယ၊ တရုတ်၊ တိဗက်၊ ဂျပန် နိုင်ငံ များ၌ သုံးစွဲပြောဆိုနေကြသော ဝေါဟာရ စကားလုံးများကို ဘာသာ ဗေဒ အမြင်အရလည်းကောင်း၊ ယဉ်ကျေးမှု အမြင်အရလည်းကောင်း၊ လူမျိုး၏ စိတ်သဘောထား အမြင်အရ လည်းကောင်း၊ ဒဿန အမြင် အရလည်းကောင်း၊ လေ့လာဆန်းစစ်ပြီး အကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်းရေး သားထားသည်။

မြန်မာလူမျိုးတို့ ပြောဆိုသုံးစွဲနေကြသော တချို့ဝေါဟာရ စကားလုံးများ၌လည်း မြန်မာလူမျိုးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု၊ တွေးနည်းခေါ်နည်း၊ စိတ်နေသဘောထား၊ ဒဿန အယူအဆများ ထင်ဟပ်နေသည်။

‘ဝေါဟာရနှင့် ဒဿန’ ခေါင်းစဉ်တပ်ထားသော ဆောင်းပါးများ၏ ပွဲဦးထွက် ဝေါဟာရ စကားလုံးအဖြစ် မြန်မာလူမျိုးတို့ သုံးစွဲပြောဆိုနေကြသည့် ‘အားနာ’ဟူသော ဝေါဟာရ စကားလုံး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို လေ့လာတင်ပြလိုသည်။ ‘မြန်မာအဘိဓာန်’ ၌ ‘အားတုံအားနာစွာ’၊ ‘မေးမိသည်ကိုပင် အားတုံအားနာ ဖြစ်သွားကာ’ဟူ၍ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ပြထားသည်။

တခြားဘာသာစကားများ၌ ‘အားနာ’ဟူသော စကားလုံးနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်တူ စကားလုံးမျိုး မတွေ့ရပေ။ ဘာသာဗေဒ လေ့လာလိုက်စားသူများကလည်း စကားတစ်လုံးတည်းနှင့် ‘အားနာ’၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်မျိုး ထွက်သော တခြားဘာသာစကား မရှိဟူ၍ ဆိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် ‘အားနာ’ဟူသော စကားလုံး၌ စုပေါင်းပါဝင်နေသော အနက်အဓိပ္ပာယ်များကို အခြားဘာသာစကားများ၌ ရှိသော စကားတစ်လုံးတည်းဖြင့် ဘာသာပြန်ဆို၍ မရပေ။ ယင်းမှာ ‘အားနာ’ဟူသော မြန်မာဝေါဟာရ စကားလုံး၏ ထူးခြားချက် ဖြစ်သည်။

‘အားနာ’ဟူသော မြန်မာဝေါဟာရ စကားလုံး၌ အတွင်းငုပ်နေသော အနက်အဓိပ္ပာယ်တစ်ခုမှာ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ရောက်ရှိလာကြသော နိုင်ငံခြားသား ဧည့်သည်များသည် မြန်မာအကြောင်း ပြောဆိုခြင်း၊ ရေးသားခြင်း ပြုလုပ်ကြရာ၌ မြန်မာလူမျိုးများသည် ယဉ်ကျေးဖော်ရွေသော၊ ဧည့်ဝတ်ပျူငှာရှိသော လူမျိုးဖြစ်သည်ဟူ၍ ထုတ်ဖော်ပြောပြကြသည်။ မြန်မာလူမျိုးများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် မွေးမြူကတည်းက စပြီး ရင်းနှီးလာခဲ့ကြသူများဖြစ်၍ ကမ္ဘာပေါ်၌ ယဉ်ကျေးသော၊ ဖော်ဖော်ရွေရွေရှိသော လူမျိုးတစ်မျိုး ဖြစ်နေသည်။ ယဉ်ကျေးဖော်ရွေခြင်း မရှိသော မြန်မာလူမျိုးတစ်ဦးတစ်ယောက်သည် မြန်မာလူမျိုး မပီသပေ။

‘အားနာ’ဟူသော မြန်မာဝေါဟာရ စကားလုံး၌ ရှိသော အခြား

ထူးခြားချက်တစ်ခုမှာ 'Ways of thinking' ဖြစ်သည်။ တွေးနည်းခေါ်နည်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာလူမျိုးတို့သည် လူတစ်ဖက်သားကို ငဲ့ညှာတတ်ကြသည်။ မိဘကို လေးစားသည်။ သားသမီးကို ခင်တွယ်သည်။ ဆွေမျိုးသားချင်း များအပေါ် သံယောဇဉ်ထားသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် မြန်မာ့လူ့ဘောင် ၌ရှိသော မိသားစု၊ ရပ်ရွာ၊ မြို့နယ်၊ တိုင်းပြည်တို့သည် မေတ္တာနှောင်ကြီး ဖြင့် စည်းနှောင်ထားသော အဖွဲ့အစည်းများ ဖြစ်သည်။ ယင်းကဲ့သို့ မြန်မာ့လူ့ဘောင်တစ်ခုလုံး မေတ္တာစည်းဝိုင်းထဲ ရောက်ရှိနေခြင်းသည် 'အားနာ'ဟူသော စကားလုံးထဲက တွေးနည်းခေါ်နည်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ခြံစည်းရိုးထဲက ခုန်ထွက်သော နွားသိုးကြီးပြတ်များလည်း ရှိသည်။ ယင်း နွားသိုးကြီးပြတ်များသည် 'အားနာ'သူများ မဟုတ်ကြပေ။

'အားနာ'ဟူသော ဝေါဟာရ စကားလုံး၌ ကွယ်ဝှက်နေသော အနက်အဓိပ္ပာယ်တစ်ခုမှာ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ငဲ့ညှာထောက်ထားခြင်း ဖြစ် သည်။ အချင်းချင်း ငဲ့ညှာထောက်ထားခြင်း မရှိလျှင်၊ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အားနာစိတ် မထားလျှင် မေတ္တာနှောင်ကြီးနှင့် စည်းနှောင်ထားသော လူ့ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်မလာနိုင်ပေ။ 'အားနာခြင်း'ဟူသည်မှာ လူတစ်ဖက် သားအား ငဲ့ညှာသည့်အတွက် ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်နေသဘောထား မျိုး ဖြစ်၍ အချင်းချင်း မေတ္တာစိတ်ထားခြင်း၊ ကိုယ်ချင်းစာနာခြင်းသည် 'အားနာ'ဟူသော ဝေါဟာရ စကားလုံး၌ အတွင်းငုပ်နေသော အနက် အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်သည်။

'အားနာ'ဟူသော မြန်မာဝေါဟာရ စကားလုံး၌ရှိသော ဒဿနမှာ 'အတ္တ' နှင့် 'ပရ' နှစ်ဦးရှိသည့်အနက် 'ပရ'ကိုလည်း မေ့မထားခြင်း ဖြစ် သည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု တည်တံ့ခိုင်မြဲနေစေရန်အတွက် 'အတ္တ' နှင့် 'ပရ' သဟဇာတဖြစ်နေဖို့ လိုအပ်သည်။ 'အတ္တ'ကိုသာ ဦးစားပေးပြီး 'ပရ'ကို ထည့်မတွက်သောလူမျိုး တွင်ကျယ်ခေတ်စားနေသော လူ့ဘောင် သည် ကျဆုံးခြင်းသို့ ဦးတည်နေပေလိမ့်မည်။ လူ့ဘောင် လူ့လောက၌ 'အတ္တ' နှင့်အတူ 'ပရ'လည်း ရှိနေသည်။ မိမိနှင့်အတူ တစ်ဖက်သား လူ သားများလည်း ရှိနေသည်။ လူသားအချင်းချင်း စာနာထောက်ထားခြင်း၊ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ငဲ့ညှာခြင်း၊ ချို့တဲ့သူများအား တတ်နိုင်သမျှ ဖြည့်

ဆည်းပေးခြင်း၊ ပရဟိတ စိတ်သဘောထားခြင်းတို့သည် လူသားများအနေနှင့် ကျင့်သုံးလိုက်နာအပ်သော လူ့ဝတ္တရား ဖြစ်သည်။ ယင်းဝတ္တရားသည် 'အားနာ'ဟူသော မြန်မာဝေါဟာရ စကားလုံး၌ အတွင်းငုပ်နေသော ထူးခြားချက် ဖြစ်သည်။

တလောက ကိုတာတို့ မိသားစုနှင့်အတူ အညာခရီးထွက်ခွင့် ရသည်။ ကိုတာ၏ဇနီးမှာ ဒေါ်အေးမြင့်ကြည် ဖြစ်သည်။ ဒေါ်အေးမြင့်ကြည်ကို လူအတော်များများက မမကြီးဟု ခေါ်ကြသည်။ မန္တလေးမှ ပုဂံအလာ ကားလမ်းခရီးတွင် လက်ပံပြားခေါ် လမ်းခုလတ်စခန်း၌ နေ့လယ်စာ စားကြသည်။ ကိုတာတို့ မိသားစုအပြင် ကျွန်တော်နှင့်အတူ ရာပြည့်ဦးစိုးညွန့်လည်း ပါလာသည်။ စားသောက်ဆိုင်တွင် ထမင်းစားပြီးသောအခါ ထိုနေ့အဖို့ နေ့လယ်စာစားခြင်းကိစ္စ ပြီးသွားသည်။ သို့သော်လည်း စခန်းများ၏ ဓလေ့ထုံးစံအတိုင်း ဈေးသည်များ ကျွန်တော်တို့အနီးတွင် ဝိုင်းအုံလာကြသည်။ ဈေးသည်များထဲတွင် ကြက်ကြော်ရောင်းသော မိန်းမဈေးသည်များက အများစု ဖြစ်သည်။

ထမင်းစားပြီးသောအခါ မမကြီးက ကားပေါ် အရင်တက်သွားသည်။ ကျွန်တော်တို့က စားသောက်ဆိုင်ထဲတွင် ထန်းလျက်စား၊ လက်ဖက်စား၊ ရေနွေးကြမ်းသောက်နှင့် ကျန်နေခဲ့ကြသည်။

ကြက်ကြော်သည်များသည် လူကဲခတ် တော်ကြသည်။ မမကြီးနောက် စုပြုံလိုက်သွားကြသည်။ မမကြီးသည် ကြက်ကြော်ရောင်းသော ဈေးသည် မိန်းမ သုံးလေးယောက်ထံမှ လူစေ့တက်စေ့ ကြက်ကြော် ဝယ်ယူသည်။

ကျွန်တော်က မမကြီးအား 'မလိုဘဲနှင့် ဘာကြောင့် ဒါလောက် ကြက်ကြော်တွေ အများကြီး ဝယ်သလဲ'ဟု မေးကြည့်သောအခါ မမကြီးက 'ဈေးသည်တွေကို အားနာလို့ပါ'ဟူ၍ ပြန်ပြောသည်။

မမကြီး၏ တစ်ဖက်သားအပေါ် ကိုယ်ချင်းစာနာ ငဲ့ညှာထောက်ထားသော စိတ်ဓာတ်သည် သူ ပြောသော 'အားနာလို့ပါ'ဆိုသည့် စကားတွင် ထင်ဟပ်နေသည်။

သို့ရာတွင် 'အားနာရင် အားပါတတ်တယ်'ဆိုသည့် စကားကလည်း

တစ်ဖက်တွင် ရှိနေသည်။ အားနာသည့်အတွက် အားပါသွားသောအဖြစ် မျိုးမှာမူ မလိုလားအပ်ပေ။ ဤနေရာ၌လည်း မဇ္ဈိမပဋိပဒါသည် 'ဂိုက်လိုင်း' ဖြစ်သင့်သည်။ 'အတ္တ' နှင့် 'ပရ' သည် သဟဇာတ ဖြစ်နေရမည်။ ချိန် ခွင်ညှာ တန်းနေရမည်။ ချိန်ခွင်ညှာ ဇောက်ထိုး ဖြစ်မနေသင့်ပေ။ 'အတ္တ' နှင့် 'ပရ' နှစ်ခုရှိသည့်အနက် တစ်ခုခုကို လိုအပ်သည်ထက် ပိုပြီး ဦးစား မပေးသင့်ပေ။

ကျွန်တော့် အသိတစ်ယောက်သည် သူပိုင် တစ်ဆောင်တည်းသော အိမ်ကို ဘုန်းကြီးကျောင်း လှူပစ်လိုက်သည်။ နေရာအိမ် မရှိသောအခါ ဟိုအိမ် ကပ်နေ၊ သည်အိမ် ကပ်နေ အဖြစ်မျိုး ရောက်သွားသည်။ 'အတ္တ' နှင့် 'ပရ' ချိန်ခွင်ညှာ တန်းမနေဘဲ ဇောက်ထိုးဖြစ်သွားသောကြောင့် ယင်းအဖြစ်မျိုး ရောက်သွားရခြင်း ဖြစ်သည်။

ကျွန်တော့် မိတ်ဆွေတစ်ဦးသည် ကျွန်တော့်ဆီက ငွေသုံးသိန်း ချေးသည်။ ရင်းနှီးသော မိတ်ဆွေလည်းဖြစ်၊ သူ့အပေါ် ယုံကြည်စိတ်ချ မှုလည်း ရှိသည့်အတွက် ငွေသုံးသိန်း ချေးလိုက်သည်။ စာချုပ်စာတမ်း တစ်စုံတစ်ရာကိုပင် လုပ်မထားပေ။ စာချုပ်စာတမ်း မလုပ်တောင် သက် သေ အထောက်အထား တစ်ခုခုလောက် ရေးမှတ်ထားသင့်သည်။ သို့ သော်လည်း အားနာသောကြောင့် ဘယ်လိုမှ အထောက်အထား မှတ်သား မထားတော့ဘဲ လက်လွတ်စပယ် ချေးလိုက်သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ဆီက သုံး သိန်း ပြန်မရတော့။ မိမိက သူ့အပေါ် ကောင်းသလောက် သူက ပြန်မတုံ့ ပြန်ပေ။ မိမိက သူ့ကို အားနာသော်လည်း သူက မိမိကို ပြန်အားမနာပေ။

လူ့အဖွဲ့အစည်း၌ ရှိနေကြသော လူတို့သည် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု၊ မြန်မာ့အတွေးအခေါ်၊ မြန်မာ့စိတ်နေသဘောထား၊ မြန်မာ့ဒဿန ပါဝင် နေသော 'အားနာခြင်း'ဟူသည့် ဝေါဟာရ စကားလုံးအတိုင်း လိုက်နာ ကျင့် သုံးသင့်ကြသည်။ ကိုယ်စီကိုယ်င 'အားနာခြင်း' ဟူသော ဝေါဟာရ စကားလုံးအတိုင်း လိုက်နာကျင့်သုံးကြမည်ဆိုလျှင် မြန်မာ့လူ့ဘောင် လူ့အဖွဲ့အစည်းကြီးသည် ငြိမ်းချမ်းသာယာသော လူ့ဘောင်၊ လူ့အဖွဲ့ အစည်းကြီး ဖြစ်လာပေလိမ့်မည်။

တက်ကျမ်း

လွန်ခဲ့သည့် နှစ် ၁၀၀ ကျော်ခန့်က အင်္ဂလန်တွင် ဗုဒ္ဓတရား ကျမ်းစာများကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရေးအတွက် 'ပါဠိကျမ်းစာအသင်း' (PTS) ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။ ထို့နောက် အသင်းအနေနှင့် အနောက်နိုင်ငံတွင် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ ပြန့်ပွားရေးအတွက် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ၏ အခြေခံအကျဉ်းချုပ် 'အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ' ကျမ်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဖို့ လိုလာသည်။ ယင်းလိုအပ်ချက်ကို မြန်မာပညာရှင် ဦးရွှေဇံအောင်က ဖြည့်ပေးသည်။ ၁၉၁၀ ပြည့်နှစ်က ထုတ်ဝေသော ဦးရွှေဇံအောင်၏ 'အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ' သင်္ဂြိုဟ် အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်သည် အနောက်တိုင်း သုတေသီများအား ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာနှင့် အစောဆုံး မိတ်ဆက်ပေးသော စာအုပ်တစ်အုပ် ဖြစ်သည်။ အနောက်တိုင်း သုတေသီများသည် ထိုစာအုပ်ကို ဝမ်းပန်းတသာ လက်ခံကြိုဆိုကြသည်။ ထိုစာအုပ်ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာမှတစ်ဆင့် ဂျာမန်ဘာသာဖြင့်လည်း ဘာသာပြန်ဆိုသည်။ ဦးရွှေဇံအောင်သည် အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟ ခေါ် သင်္ဂြိုဟ်ကိုသာမက အဘိဓမ္မာ ခုနစ်ကျမ်းထဲက

တစ်ကျမ်း အပါအဝင် ‘ကထာဝတ္ထုကျမ်း’ကိုလည်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုသည်။ ထိုစာအုပ်ကိုလည်း ‘လန်ဒန် ပါဠိကျမ်းစာအသင်း’က ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေသည်။

ဦးရွှေဇံအောင်သည် ခက်ခဲနက်နဲသော ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ ကျမ်းဂန် များကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုရာ၌ ထိုခေတ်က အနောက်တိုင်း ပါဠိ စာပေပညာရှင် အများအပြား ချီးကျူးခြင်းခံရသူ ဖြစ်သည်။ သူ၏ ဘာ သာပြန် စာအုပ်များ ထွက်ပေါ်လာသောအခါ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို အရှေ့တိုင်း သားများထဲက အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုရန်အတွက် အသင့်လျော်ဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဦးရွှေဇံအောင် ဖြစ်သည်ဟု အနောက်တိုင်းသား ဗုဒ္ဓစာပေ ပညာရှင်များက သတ်မှတ်ကြသည်။ သူ၏ သင်္ဂြိုဟ် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ကို တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေသော မစ္စစ်ရစ်ဒေးဗစ်က ‘ကျွန်မ၏မိတ်ဆွေ ဦးရွှေဇံအောင်သည် လွန်ခဲ့သည့် ၁၅ နှစ်က စ၍ လယ်တီဆရာတော် အပါအဝင် ပညာရှိ ဆရာတော်ပေါင်း များစွာတို့ထံတွင် နည်းနာခံခဲ့သူ ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အစဉ်အလာအရ ထွန်းကားလာခဲ့သော ကျွန်မ တို့၏ ဒဿနသဘောတရားများကိုလည်း ကျွမ်းကျင်သူ ဖြစ်သည်။ ထို့ ကြောင့် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုရန်အတွက် အခြား အရှေ့တိုင်း ပညာရှင်များထက် သင့်တော်သောပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်၏’ဟူ၍ မှတ် ချက် ချထားသည်။ မစ္စစ်ရစ်ဒေးဗစ်သည် ဦးရွှေဇံအောင်၏ ပညာအရည် အချင်းကို အလွန်လေးစားသည်။ သူ ရေးသားသော ‘ဗုဒ္ဓစံဆိုင်ကိုလိုဂျီ’ စာအုပ်၌ ဦးရွှေဇံအောင်ကို ရည်ညွှန်းချက် ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရ သည်။

ဦးရွှေဇံအောင်သည် ‘မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသနအသင်း’မှ ထုတ်ဝေ သော သုတေသနဂျာနယ်တွင်လည်းကောင်း၊ ‘မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသန သမာဂမ’ အသင်းမှာ အာနန္ဒာမေတ္တယျ ကြီးမှူးထုတ်ဝေသည့် ‘ဗုဒ္ဓစံဇင်း’ အမည်ရှိ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ စာစောင်တွင်လည်းကောင်း၊ ‘လန်ဒန် ပါဠိ ကျမ်းစာအသင်း’မှ ထုတ်ဝေသည့် ဂျာနယ်တွင်လည်းကောင်း အင်္ဂလိပ် ဘာသာဖြင့် ဆောင်းပါးများစွာကို ရေးသားခဲ့သည်။

‘လန်ဒန် ပါဠိကျမ်းစာအသင်း’ ဂျာနယ်တွင်ပါသော ‘မြန်မာနိုင်ငံ

အဘိဓမ္မာစာပေ'အမည်ရှိ ဆောင်းပါး၌ ဦးရွှေဇံအောင်သည် မြန်မာနိုင်ငံ ၌ ထွန်းကားပြန့်ပွားလျက်ရှိသော ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စာပေသမိုင်းကို အသေးစိတ် တင်ပြထားသည်။ ထိုဆောင်းပါးမှာ ၁၉၁၂ ခုနှစ် ဂရိနိုင်ငံ၊ အေသင်မြို့တွင် ကျင်းပပြုလုပ်သော အရှေ့တိုင်း စာပေပညာရှင်များ၏ ညီလာခံ ၌ တင်သွင်းသောစာတမ်း ဖြစ်သည်ဟု သိရှိရသည်။

'သုတေသနဂျာနယ်'တွင် ပါသော ဦးရွှေဇံအောင်၏ ဆောင်းပါးများမှာ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာနှင့် ပတ်သက်သည့် ဆောင်းပါးများသာ မကပေ။ ဦးရွှေဇံအောင်သည် 'သုတေသနဂျာနယ်'၌ ဘာသာဗေဒ၊ သမိုင်း၊ စာပေနှင့် ပတ်သက်သော ဆောင်းပါးများကိုလည်း ရေးသားထားသည်။ ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်၌ လက်ဝဲသုန္ဒရ၏ 'မဲဇာတောင်ခြေ'ရတုကို ဆွေးနွေးထားပြီး အခြားဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်၌ မြန်မာကဗျာ၏ အစ ကနဦးနှင့် ပတ်သက်၍ လေ့လာထားသည်။ ယင်းဆောင်းပါးများအရ ဦးရွှေဇံအောင်အား ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ ပညာရှင်မျှသာမက ဘာသာဗေဒ သုတေသီတစ်ဦးနှင့် စာပေသုတေသီတစ်ဦး ဖြစ်နေသည်ကိုလည်း တွေ့မြင် သိရှိရသည်။

ဦးရွှေဇံအောင်သည် မြန်မာဘာသာဖြင့်လည်း ကျမ်းစာအုပ်များကို ရေးသားပြုစုသွားသည်။ ယင်းကျမ်းစာများအနက် 'တက္ကိကနယဒီပနီ' သည် ထင်ရှားသော ကျမ်းတစ်ကျမ်း ဖြစ်သည်။

အနောက်နိုင်ငံ၌ ထွန်းကားပြန့်ပွားနေသော ပညာရပ်များကို ရေးသား ပြန်ဆိုရာ၌ ပထမဦးဆုံး ရင်ဆိုင်ရသော အခက်အခဲမှာ အနက်အဓိပ္ပာယ်တူ မြန်မာဝေါဟာရများကို ရှာဖွေဖန်တီးရေး ဖြစ်သည်။ တိုးတက် ပြောင်းလဲလာခဲ့ပြီဖြစ်သည့် ယခုခေတ်၌ပင် တက္ကသိုလ်သုံး ပညာရပ်များကို မြန်မာဘာသာ ပြန်ဆိုရာ၌ ဝေါဟာရအတွက် မည်မျှ ဦးနှောက်ခြောက်နေကြရသနည်း။ သို့သော်လည်း ဦးရွှေဇံအောင်သည် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၁၀၀ နီးပါးခန့်က 'လောဂျစ်'ကျမ်း တစ်ကျမ်းကို 'တက္ကိကနယဒီပနီ' အမည်ဖြင့် မြန်မာပြန်ဆိုထားသည်။ ထိုကျမ်းသည် ဘာသာပြန်ဟု ဆိုထားသော်လည်း ဘာသာပြန်နှင့် လုံးဝ မတူပေ။ မြန်မာ ဗုဒ္ဓဘာသာ လောဂျစ်ကျမ်းတစ်ကျမ်းကို ဖတ်နေရသည်နှင့် မည်သို့မှ မခြား

နားပေ။ အင်္ဂလိပ်ဝေါဟာရ တစ်လုံးမှ သုံးထားသည်ကို မတွေ့ရပေ။ စကားလုံး တစ်လုံးမကျန် မြန်မာပြန်ထားသည်။

မြန်မာပြန်ရာ၌ ပါဠိအကူအညီ ယူထားသည်။ ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းကြီး ကျမ်းငယ်တို့၌ရှိသော တက္ကဗေဒ သဘောတရားများကိုလည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ အယူအဆများကိုလည်းကောင်း အနောက်တိုင်း တက္ကဗေဒ သဘောတရားများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာထားသည်။ ထို့ကြောင့် ဦးရွှေဇံ အောင်၏ 'တက္ကိကနယဒီပနီ'သည် ယခုခေတ် လောဂျစ်၊ ဖီလိုဆိုဖီ မြန်မာပြန် ဆရာများနှင့် သုတေသီများအား အထောက်အပံ့ များစွာပေးနိုင် သော ကျမ်းတစ်စောင်တစ်ဖွဲ့ ဖြစ်နေသည်။

'တက္ကိကနယဒီပနီ အမည်ရှိသော ပညာရှိတို့လက်စွဲ တက်ကျမ်း' ဟူ၍ အမည်ပေးထားသော သူ့စာအုပ်၏ နိဒါန်း၌ ဦးရွှေဇံအောင်က ဤ သို့ ရေးသားဖော်ပြထားသည်။

'တက္ကကျမ်းသည် သဒ္ဒါကျမ်းနှင့် အလင်္ကာကျမ်း ကြား၌ တက္ကိကဆရာတို့ လေ့လာသင်ကြားအပ်သောကျမ်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒါငယ်ဆရာတို့သည် ပုဒ်၊ သကတ်၊ ခြပ်အနက် တို့ကို ခွဲခြား၍ ပြ၏။ အလင်္ကာဆရာလည်း တက္ကိကဒေါသ အချို့အဝက်ကို ပြ၏။ သို့ရာတွင် သဒ္ဒါကျမ်းနှင့် အလင်္ကာကျမ်း ကို တတ်မြောက်ရုံနှင့် မလုံလောက်သေး။ တက်ကျမ်းကိုလည်း တတ်မြောက်ပါမှ မှန်မှန်ကန်ကန် စဉ်းစားဆင်ခြင်တတ်၍ အသိ အလိမ္မာ ဉာဏ်ပညာ တိုးပွားချေမည်။ တက်ကျမ်းသည် ဉာဏ ဗလကို တိုးပွားစေ၏။

'ကာယဗလ၊ ဉာဏဗလ နှစ်ဌာန ရှိသည်တွင် လူတို့သည် ကာယဗလ၌ ဆင်တိရစ္ဆာန်ကို မမီနိုင်ကြသော်လည်း ဉာဏဗလ တည်းဟူသော လူတို့၏ အားဖြင့် နှိပ်ကွပ် ဆုံးမသောအခါ အားခွန်ဗလ ကြီးမားလှစွာသော ဆင်သတ္တဝါကြီးတို့ပင် ယဉ် ကျေး လိမ္မာ၍ စေခိုင်းခြင်းအမှု၌ အသုံးဝင်၏။ သို့ဖြစ်၍ ဉာဏ ဗလကို ကြီးကျယ်စွာ ဖြစ်ထွန်းစေတတ်သော တက်ကျမ်းသည် လူအပေါင်းတို့အား အကျိုးကျေးဇူးများကြောင်း သိအပ်၏။

‘မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူပြီးသည့် နောက် သာသနာသက္ကရာဇ် ၂၀၈ ခုလောက်တွင် အလွန်ကျော်စောက်တို့ ရှိသော ယောနကတိုင်းသား ဂရိတ်လူမျိုး ‘အရိဿတောတိလ’ အမည်ရှိသော ဆရာကြီးတစ်ဦးသည် မဇ္ဈိမတိုင်း၌ရှိသော တက်ကျမ်းကို ကောင်းစွာ တတ်မြောက်လေသည့် လက္ခဏာ ရှိ၏။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းဆရာကြီးသည် မိမိ၏ ဂရိတ်ဘာသာဖြင့် တက်ကျမ်းတစ်စောင်ကို ရေးဦးစွာ ပြုစုပေးသည်။ ၎င်းကျမ်းကို ယခုထက်တိုင် သိုးဆောင်းလူမျိုးတို့ အမှီသဟဲပြု၍ မိမိတို့၏ ဘာသာအသီးသီးဖြင့် တက်ကျမ်းကို ရေးသားစီရင်ကြလေ၏။ တက်ကျမ်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာ၌ ‘လောဂျိတ်’ ဟူ၍ ခေါ်၏။ ထိုသို့ ခေါ်ခြင်း စကားရင်းမှာ ဂရိတ်ဘာသာ၌ ‘လောဂေါသ်’ ဟူသော သဒ္ဒါသည် စကားဟူသော အနက်၌ ရှိ၏။ သို့ဖြစ်၍ ထိုကျမ်းကို စကားအရာ လိမ္မာရေးခြားရှိစေသောကြောင့် စကားတက်ကျမ်းဟု ဆိုလို၏။

‘ဤသိုးဆောင်း လောဂျိတ်ခေါ် တက်ကျမ်းမှ ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားတော်နှင့်လျော်စွာ ထုတ်နုတ်၍ ဤ‘တက္ကိကနယဒီပနီ’ ကျမ်းသစ်ကို မြန်မာဘာသာဖြင့် ရေးသားပေးအံ့’

ဦးရွှေဇံအောင်သည် သူ၏လောဂျစ်ကျမ်းကို ‘တက္ကိကနယဒီပနီ အမည်ရှိသော ပညာရှိတို့၏လက်စွဲ တက်ကျမ်း’ ဟူ၍ ကျမ်းအမည် ပေးထားသည့်အပြင် နိဒါန်း၌လည်း ‘တက်ကျမ်း’ ဟူသော စကားလုံးကို ထပ်ခါထပ်ခါ သုံးထားသည်။ ထိုမှတစ်ပါး ကျမ်း၏ နောက်ဆက်တွဲ လောဂျစ်ကျမ်းစာရင်းကို ဖော်ပြရာ၌လည်း ဦးယံ၏ ‘ပိဋကတ်သမိုင်း’ တွင် ပါသော တက်ကျမ်းစာရင်းထဲက တက္ကိကသိရောမဏိတက်ကျမ်း၊ တတ္တစိန္တာမဏိတက်ကျမ်း၊ သီရိတတ္တစိန္တာမဏိတက်ကျမ်း စသော တက်ကျမ်း ၂၂ ကျမ်းကို ပြထားသည်။ လောဂျစ်ကို တက်ကျမ်းအမည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲခြင်းသည် ဦးရွှေဇံအောင်တို့၏ ခေတ်ကျမှ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲခြင်း မဟုတ်ဘဲ ဦးရွှေဇံအောင်တို့ခေတ် မတိုင်မီကပင် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲလာခဲ့သည်။ ပိဋကတ်တော်အုပ် ဦးယံ၏ ‘ပိဋကတ်သမိုင်း’၌ လောဂျစ်ကျမ်း

မျိုးကို တက်ကျမ်းအမည်ဖြင့်သာ ဖော်ပြထားသည်။

ဦးရွှေဇံအောင်တို့ ခေတ်က ယခုခေတ် တက်ကျမ်းဟု ခေါ်ဝေါ်နေကြသော ကြီးပွားချမ်းသာရေး ကျမ်းမျိုးလည်း ဟူးဟူးငြားငြား မပေါ်ပေါက်ခဲ့သေးပေ။ နဂါးနီခေတ်ကျမှ ယင်းစာအုပ်မျိုး ပေါ်ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ နဂါးနီစာအုပ်တိုက်သည် အမျိုးသားရေးနှင့် တိုင်းပြည် လွတ်လပ်ရေးအတွက် အကျိုးပြုသော စာအုပ်များကို ထုတ်ဝေဖြန့်ချိနေသည့် ကြားထဲက ယခုခေတ် တက်ကျမ်းဟု အမည်တပ်ထားသော စာအုပ်မျိုးကိုလည်း ထုတ်ဝေထားသည်။ ‘လူမွဲတို့၏ ထွက်ရပ်လမ်း’ စသော စာအုပ်များကို ထုတ်ဝေသော နဂါးနီသည် ‘လူပေါ်လူဇော်လုပ်နည်း’ စာအုပ် ထုတ်ဝေသည်မှာ အံ့ဖွယ်တစ်ပါးပင် ဖြစ်သည်။ ယခုခေတ် ‘လူပေါ်လူဇော်လုပ်နည်း’ စာအုပ်ကို ပြန်လည်ထုတ်ဝေသောအခါ ‘လူပေါ်လူဇော်လုပ်နည်း’အမည်ကို မတပ်တော့ဘဲ ‘မိတ္တဗလဋီကာ’ဟူသော အမည်ကို ပြောင်းလဲတပ်ထားသည်။

ထိုအချိန်ကာလ ပတ်ဝန်းကျင်၌ ကြီးပွားတိုးတက်ရေးစာအုပ်များ အလျှိုလျှို ထွက်ပေါ်လာကြသည်။ ယင်းစာအုပ်မျိုးကို အများဆုံး ရေးသော စာရေးဆရာမှာ ပီမိုးနင်း ဖြစ်သည်။ ပီမိုးနင်းသည် ‘ကမ္ဘာမင်တံ’၊ ‘သခင်စိတ်’၊ ‘လက်တွေ့ကြီးပွားရေး’၊ ‘ကိုယ့်ဒူးကိုယ်ချွန်’စသော ကြီးပွားတိုးတက်ရေးစာအုပ်များကို ရေးသားသူဖြစ်သော်လည်း သူကိုယ်တိုင်ကမူ ကြီးပွားတိုးတက်သူ မဟုတ်ပေ။ ကြီးပွားတိုးတက်ရေးစာအုပ်ကို ရေးပြီး ရေးသူကိုယ်တိုင် တိုးတက်ကြီးပွားလာသူမှာ တိုးတက်ရေးဦးစိန်ခေါ် ဦးဗဂျီငို ဖြစ်သည်။ ဦးဗဂျီငိုသည် ‘ကြီးပွားချမ်းသာရေး’အမည်ရှိ ကြီးပွားတိုးတက်ရေးလမ်းညွှန် စာအုပ်တစ်အုပ် ရေးသားသည်။ ကြီးပွားတိုးတက်ရေးလမ်းညွှန်စာအုပ် ရေးသားသည့်အတိုင်းပင် ဦးဗဂျီငို ကိုယ်တိုင်လည်း ကြီးပွားတိုးတက်သူ ဖြစ်လာသည်။

ကြီးပွားတိုးတက်ရေး စာအုပ်များကို ရေးသားပြုစုသော ရဟန်းပညာရှင်မှာမူ ညောင်တုန်းမြို့၊ ရွှေဟင်္သာတောရ စံကျောင်းဆရာတော် ဖြစ်သည်။ စံကျောင်းဆရာတော် ရေးသားပြုစုထားသော ‘သမ္မဒါဖွင့်အကျယ်ကျမ်း’၊ ‘ကံ၊ ဉာဏ်၊ ဝီရိယ’၊ ‘ကြီးပွားချမ်းသာရေး လက်စွဲ’

စသော စာအုပ်များသည် ဘုရားဟော ဒေသနာကို အခြေခံလျက် လောကီ ကြီးပွားရေးကို ရေးသားထားသော စာအုပ်များ ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ထိုအချိန်က ကြီးပွားတိုးတက်ရေး စာအုပ်များကို 'တက်ကျမ်း'ဟု မခေါ်ကြသေးပေ။

ယခုခေတ်၌ ခေတ်က တောင်းဆိုသည့်အတွက်ကြောင့်လား မသိ။ ကြီးပွားတိုးတက်ရေး စာအုပ်များ အများအပြား ထွက်လာသည်။ လူအများ အပြားသည် ဖြစ်သည့်နည်းဖြင့် သူဌေးဖြစ် လုပ်နေကြသည်။ သမ္မာ အာဇီဝ ရိုးရိုးသားသား စီးပွားရေးအလုပ် မလုပ်လိုကြဘဲ ဖြတ်လမ်းလိုက် နေကြသည်။ ယင်းအခြေအနေ၌ သူဌေးဖြစ်နည်း စာအုပ်များ တွင်ကျယ် နေသည်မှာ အဆန်း မဟုတ်တော့ပေ။ သူဌေးဖြစ်ချင်နေကြသူများကြောင့် သူဌေးဖြစ်နည်းစာအုပ် အရောင်းရ တွင်ကျယ်လာသောအခါ စာရေးဆရာ များကလည်း သူဌေးဖြစ်နည်း စာအုပ်များကို ရေးကြသည်။ မြန်မာပြန် ကြသည်။ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသူများကလည်း သူဌေးဖြစ်နည်း စာအုပ်များကို တွင်တွင် ထုတ်ဝေကြသည်။ ထို့ကြောင့် ယခုခေတ် စာအုပ်လောက၌ သူဌေးဖြစ်နည်း စာအုပ်များသည် အရောင်းရ အတွင်ကျယ်ဆုံး စာအုပ် အမျိုးအစား ဖြစ်လာသည်။

ယင်းအခြေအနေ၌ သူဌေးဖြစ်နည်း စာအုပ်များကို သိမ်းကျုံးပြီး သမူဟနာမ်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သော ဝေါဟာရတစ်ခု လိုအပ်လာသည်။ မည်သူ က စ,လိုက်သည် မသိ။ ယခုခေတ် သူဌေးဖြစ်နည်း စာအုပ်များကို သမူဟနာမ်ဖြင့် ခေါ်သော အမည်နာမတစ်ခု ပေါ်လာသည်။ ယင်းအမည် နာမမှာ 'တက်ကျမ်း' ဖြစ်သည်။ သူဌေးဖြစ်နည်းစာအုပ်၊ ကြီးပွားတိုးတက် ရေး စာအုပ်များကို ယခု 'တက်ကျမ်း'ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်နေကြသည်။

သူဌေးဖြစ်နည်းစာအုပ်၊ ကြီးပွားတိုးတက်ရေး စာအုပ်များကို တက်ကျမ်းဟူ၍ စတင်အမည်ပေးသူသည် လည်းကောင်း၊ ခေါ်ဝေါ်နေ ကြသူများသည် လည်းကောင်း၊ 'တက်ကျမ်း'အမည်သည် လောဂျစ်ကို ခေါ်သောအမည် ဖြစ်သည်ဟူ၍ မသိကြဘဲ ခပ်လွယ်လွယ်၊ ခပ်ပေါ့ပေါ့ ခေါ်ဝေါ်နေကြခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ တိုးတက်ကြီးပွား ချမ်းသာအောင် ပြုလုပ်သောစာအုပ် ဖြစ်သည်ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ခေါ်နေကြ

ခြင်း ဖြစ်ပုံရသည်။ အမှန်က ယင်းစာအုပ်များသည် ‘ကျမ်း’ဟု ခေါ်သင့်
ခေါ်ထိုက်သော စာအုပ်များပင် မဟုတ်ပေ။

လောဂျစ်ကို ‘တက်ကျမ်း’ဟု ခေါ်ခြင်းမှာ ပါဠိစကားလုံး ‘တက္က’
ကို ‘တက်’ဟု မြန်မာမှုပြုထားခြင်း ဖြစ်သည်။ သူဌေးဖြစ်နည်း စာအုပ်၊
ကြီးပွားချမ်းသာရေး စာအုပ်များကို ခေါ်သော ‘တက်ကျမ်း’မှာမူ မြန်မာ
စကားလုံးစစ်စစ် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် လောဂျစ်ကို ‘တက်ကျမ်း’ဟု
ခေါ်ခြင်းသည် အနက်အဓိပ္ပာယ် ရှိသည်။ ဖီလိုဆိုဖီ ရှိသည်။ စာအုပ်နှင့်
စာအုပ်အမည်လည်း လိုက်ဖက်ညီညွတ်သည်။ သူဌေးဖြစ်နည်းစာအုပ်၊
ကြီးပွားတိုးတက်ရေး စာအုပ်များကို ‘တက်ကျမ်း’ဟု ခေါ်ခြင်းမှာမူ အနက်
အဓိပ္ပာယ်လည်း မရှိပေ။ စာအုပ်နှင့် စာအုပ်အမည်လည်း လိုက်ဖက် ညီ
ညွတ်ခြင်း မရှိပေ။ ယခုခေတ် ‘တက်ကျမ်း’များကို ဖတ်ပြီး မည်သူ တိုး
တက်မှု ရှိလာသနည်း။

လောဂျစ်ကိုခေါ်သော တက်ကျမ်းအမည်သည် ပင်ရင်းအမည်
ဖြစ်သည်။ ပထမအမည် ဖြစ်သည်။ ဂန္ထဝင်အမည် ဖြစ်သည်။ ကျမ်းအုပ်
များထဲတွင်လည်း မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။

ယခုခေတ် သူဌေးဖြစ်နည်း စာအုပ်များကိုခေါ်သော ‘တက်ကျမ်း’
အမည်ကမူ ယခုမှပေါ်လာသောအမည် ဖြစ်သည်။ မင်းသားခေါင်းဆောင်း
ထားသော မင်းသား မဟုတ်သူ၏အမည် ဖြစ်သည်။ ဒသဂီရိကို ရာမ
ခေါင်း စွပ်ပေးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ အမည်နှင့် အမည်ခံသည် ဆီနှင့်
ရေပမာ ခြားနားချင်တိုင်း ခြားနားနေသည်။

ဓမ္မစက္က(ဓမ္မစကြာ)

- စက္က - တချာချာ လည်နေသောအရာ။ (ပါ၊ စက္က)
ဦးထွန်းမြင့်၏ ပါဠိသက် ဝေါဟာရအဘိဓာန်
- စကြာ - ၁။ အဝန်းအဝိုင်း။
၂။ စကြာမင်း စီးနင်းသော ယာဉ်အထူး။ စကြာရတနာ။
ယာဉ်သာမန်။
၃။ လက်မှ ပစ်လွှတ်ရသော လက်နက်အထူး။ ထူးခြား
သော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသည့် လက်နက်။
၄။ တစ်ရာရှစ်ကွက်သော စက်လက္ခဏာတို့ ပါရှိသည့်
ဘုရားသခင်၏ ခြေတော်။ ထူးသော အမှတ်လက္ခဏာ
ပါရှိသည့် ဘုန်းကြီးသူတို့၏ ခြေ။
၅။ သာသနာတော်။ တရားတော်။
၆။ လေတွင် တစ်ပတ်လည်သော ကလေးကစားစရာ။

ရဟတ်။

၇။ အလိုရှိရာကို ဖြစ်စေနိုင်စွမ်းသော အရာ။

(ပါ၊ စက္က၊ သ၊ စကြ)

ဓမ္မစက် - ၁။ တရားတော်။ ဓမ္မစကြာတရား။

၂။ တရားတည်းဟူသော အာဏာ။

(ပါ၊ ဓမ္မစက္က။ ဓမ္မ - တရား၊ စက္က - စကြာရတနာ ၊ အာဏာ)

ဓမ္မစကြာ - ၁။ ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီး ပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်းတို့အား ဟောကြားသော တရားဦး။

(ပါ၊ ဓမ္မစက္က။ ဓမ္မ - တရား၊ စက္က - စကြာရတနာ)

P.T.S. Pali-English Dictionary

Cakka

1. Crude meaning: 1. a wheel (of a carriage) DH; (ratha-cakka); Miln.

2. a discus used as a missile weapon (khwa-cakka-a razor as an istr. of torture.) - 3. a disc, a circle: **hetthapadatalesu cakka ni jatani**, forming the 2nd characteristic mark of a Mahapurisa D.

4. an array of troops. II Applied -meaning; 1. (a wheel as component part of a carriage, or one of a duad or tetrad=) collection, set, part; succession; sphere, region, cycle; iriyapatha cakka the 4 ways of behaviour, the various positions (standing, walking, sitting, lying down) DA. 2-1. (Like the four wheels constituting the moving power of a carriage=)

Dhammacakka (the wheel of the Doctrine, i.e. the symbol of conquering efficacy, or happiness implicated

in the D.) and brahma-cakka the best wheel, the supreme instriment, the noblest quality both pavatteti to star and keep up (like starting and guiding a carriage), to set rolling, to originate, to make universally known.

Childers Pali Dictionary

ဓမ္မ စက္ကံ ဓမ္မအာဏာတော် (Dominion of the Law)။ ‘ဓမ္မ စက္ကံ ပဝတ္ထေတိ’ ဟူသော လူသိများသည့် စာပိုဒ်ကို to turn the wheel of the law (ဓမ္မဘီးကို လည်စေ၏)ဟု အနက်ပြန်ဆိုလေ့ ရှိကြ၏။ သို့ရာတွင် ယင်းသို့ ပြန်ဆိုခြင်းသည် ပင်ရင်း သို့မဟုတ် တိုက်ရိုက် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်၍ သင့်လျော်၏ဟု ကျွန်ုပ် လုံးဝ မထင်။ ‘ပဝတ္ထေတိ’၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်သည် ‘လည်စေခြင်း’ မဟုတ်ပေ။ ‘ရွေ့လျား သွားလာစေခြင်း’၊ ‘တည်ဆောက်ခြင်း’၊ ‘အစပြုခြင်း’၊ ‘ပြုလုပ်ခြင်း’ အဓိပ္ပာယ်များ ထွက်သည်။ ‘စက္ကံ’ကို ‘ပိုင်နက်’ သို့မဟုတ် ‘အုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာ’ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်များ၌ အသုံးပြုနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ‘ဓမ္မ စက္ကံ ပဝတ္ထေတိ’ကို ‘ဓမ္မ၏ အုပ်ချုပ်မှုအာဏာကို တည်ဆောက်၏’ဟူ၍ လည်းကောင်း အနက်အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသင့်၏။ ယင်း လူသိများသော စာပိုဒ်သည် ဗုဒ္ဓ၏ ၄၅ ဝါ အချိန်ကာလတစ်ခုလုံးအတွက် အသုံးပြုခြင်း မဟုတ်ဘဲ ဗုဒ္ဓ၏ ပထမဆုံး တရားဦးအတွက် အသုံးပြုခြင်း ဖြစ်သည် ဆိုသည်ကို သတိပြုသင့်၏။ ယင်း တရားတော်ကို ပဉ္စဝဂ္ဂါးဦးတို့အား ဟောကြားခြင်းအားဖြင့် ဗုဒ္ဓသည် သူ၏ ဓမ္မကို အစပျိုးသည်။ တည်ထောင်သည်။ Tumour ကမူ ‘မိမိဓမ္မ၏ အမြင့်ဆုံးအာဏာတော်ကို ကြေညာတော်မူ၏’ဟု အနက်အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသည်။ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ၏ ဗြဟ္မဇာလသုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ၌ကား ‘ဓမ္မ

စက္ကံ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်သည် တစ်မျိုးဖြစ်နေသည်။ ရဟန်းသံဃာတော်များက အဇာတသတ်ဘုရင်အား သင်္ဂါယနာတင်လိုသည့်ဆန္ဒ ပြောပြသောအခါ အဇာတသတ်ဘုရင်က ‘သာဓု ဘန္တေ ဝိဿတ္တာ ကရောထ မယံ အာဏာစက္ကံ တုမာကံ ဓမ္မစက္ကံ ဟောတု အညာပေထ ကိံ ကရောမိ’ အဓိပ္ပာယ်မှာ ‘အရှင်ဘုရားများ၊ တပည့်တော်အပေါ် အားကိုးအားထား ပြုခြင်းသည် ကောင်းလှပါပေ၏။ တပည့်တော်၏ လောကီ အာဏာစက်သည် လည်းကောင်း၊ အရှင်ဘုရားများ၏ ဓမ္မစက်သည်လည်းကောင်း တည်ပါလိမ့်မည်။ တပည့်တော် မည်သို့မည်ပုံ လုပ်ရမည် ဆိုသည်ကို အမိန့်ရှိတော်မူကြပါ ဘုရား’ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ‘ဓမ္မစက္ကပဝတ္တိနသုတ္တံ’သည် ‘သစ္စာ တရားတော် တည်ဆောက်သော သုတ်’ဟူ၍ အနက်အဓိပ္ပာယ် ရသည် (မဟာဝံသ)။ ‘ဓမ္မစက္ကပဝတ္တိတ ပဒေသော’ သည် ‘တရားတော်ကို ပထမဦးဆုံး ဟောကြားရာနေရာ’ဟူ၍ အနက် အဓိပ္ပာယ် ရသည်။

(ခုဒ္ဒကပါဌ)

(Childers Pali Dictionary ၏

‘Dhamma cakkam’ အဖွင့် မြန်မာပြန်။

Buddhist Dictionary: Nyanatioka

CAKKA: 'Wheel', is one of the seven 'precious possessions' (ratana) of a righteous World Emperor (cakkavatti: 'He who owns the Wheel', D. 26), and expending sorverignty. From that derives the figurative expression dhamma-cakkampavatteti, 'he sets rolling the Wheel of the Law' and the name of the Buddha's first sermon, Dhamma cakkappavattana Sutta (S.dhamma-cakka).

Another figurative meaning of C. is 'blessing'. There are 4 such 'auspicious wheels' or 'blessings; living in a locality, company of good people, meritorious acts done in the past, right inclinations (A. Iv.31)

[ဓမ္မဘိး (ဓမ္မနိုင်ငံတော်) သည် ဗုဒ္ဓ လည်စေတော်မူသော (တည်ဆောက်တော်မူသော) သစ္စာလေးပါး တရားတော် အတွက် ခေါ်ဝေါ်သော အမည်နာမ ဖြစ်၏။

'ရဟန်းတို့၊ တထာဂတသည် ဗာရာဏသီအနီး မိဂဒါဝုန်တော၌ အနှိုင်းမဲ့ ဓမ္မဘိး (ဓမ္မနိုင်ငံတော်) ကို လည်စေတော်မူ၏ (တည်ထောင်တော်မူ၏)။ (မဇ္ဈိမနိကာယ်)]

Nyanatioka ၏ *Buddhist Dictionary* မှ
Dhammacakka ပုဒ် အဖွင့် မြန်မာပြန်)

ဗာရာဏသီအနီး မိဂဒါဝုန်တော၌ ပဉ္စဝဂ္ဂီ ငါးဦးအား ဟောကြားတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏ တရားဦး စမ္မစက္ကသုတ္တ (ဓမ္မစကြာသုတ်) သည် မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသော ဒေသနာတော်အားလုံး၏ အနှစ်ချုပ် ဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်း ၄၅ ဝါပတ်လုံး မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသော တရားဒေသနာတော် အားလုံးသည် အနည်းနှင့် အများ စမ္မစက္ကသုတ္တ (ဓမ္မစကြာသုတ်) ကို အခြေခံပြီး ဟောကြားထားသော တရားဒေသနာတော်များ ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြား ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာ နိုင်ငံများရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များသည် ဓမ္မစက္ကသုတ်ကို နှုတ်တိုက် အာဂုံကျက်မှတ်ပြီး ရွတ်ဖတ် သရဇ္ဈာယ်ကြသည်။ အချို့ ဝတ်အသင်းများကမူ ဥပုသ်နေ့၊ လပြည့် လကွယ်နေ့များနှင့် အခြား နေ့ထူး အခါထူးများ၌ ဓမ္မစက္ကသုတ်ကို စုပေါင်းပြီး သံပြိုင် ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ကြသည်။ သို့သော်လည်း ဓမ္မစက္ကသုတ်ကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ကြသော လူတိုင်း လူတိုင်း ဓမ္မစက္ကသုတ်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိရှိနားလည်ကြပါ၏လော။ သိရှိ နားလည်မှု မရှိလျှင် ဓမ္မစက္ကသုတ်၌ ဟောကြားထားသော တရားတော်

အတိုင်း မည်ကဲ့သို့ ကျင့်ကြံအားထုတ်ကြမည်နည်း။ ဓမ္မစက္ကတစ်သုတ် လုံး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အသာထား။ ‘ဓမ္မစက္က’သုတ် အမည်နာမ၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုပင် အမှန်အတိုင်း သိရှိ နားလည်ကြပါ၏လော။

‘ဓမ္မစက္က’မှ ‘စက္က’ကို ပါဠိသက် မြန်မာဝေါဟာရအဖြစ် ‘စကြာ’ ဟု မြန်မာမှုပြုထားသည်။ ‘စိတ္တ’ကို ‘စိတ်’ဟု မြန်မာမှုပြုသကဲ့သို့ ပါဠိ စကားလုံး အတော်များများကို မြန်မာမှုပြုထားကြသည်။ ယင်း ပါဠိသက် မြန်မာဝေါဟာရများတွင် ‘စကြာ’လည်း တစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်သည်။ ယင်းကဲ့သို့သော ပါဠိသက် မြန်မာဝေါဟာရထဲက အချို့စကားလုံးများ သည် မူလ ပါဠိစကားလုံး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် မတူသော အနက် အဓိပ္ပာယ်မျိုး ထွက်နေသည်။

‘စကြာ’လည်း ထိုနည်းအတိုင်း ဖြစ်သည်။ ‘စကြာ’၏ မူလပင်ရင်း ပါဠိစကားလုံး ‘စက္က’၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ ‘ဘီး’ (လှည်း သို့မဟုတ် ယာဉ်တစ်ခုခု၏ ဘီး) ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ‘စက္က’ တစ်ဖြစ်လဲ ပါဠိသက် မြန်မာဝေါဟာရ ‘စကြာ’ဘဝ ရောက်လာသောအခါ ပင်ရင်း မူလ ‘စက္က’၏ ‘ဘီး’ အနက်အဓိပ္ပာယ် ပျောက်နေပြီး ‘လေအလာတွင် တစ်ပတ်ပြီးတစ်ပတ် လည်သောအရာ သို့မဟုတ် ရဟတ်’ အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်လာသည်။

ယင်းကဲ့သို့ လေအလာတွင် ပတ်၍ လည်နေသောအရာ သို့မဟုတ် ရဟတ်ကို မြန်မာဝေါဟာရ သက်သက်ဖြင့် ‘စကြာ’ဟု ခေါ်ခြင်းမှာ မထောင်းတာသော်လည်း ‘ဓမ္မစက္က’ကို ‘ဓမ္မစကြာ’ဟု မြန်မာမှုပြုလျက် ‘ဓမ္မစကြာ’က ‘စကြာ’ကို အများသိနေကြသည့် ‘စကြာ’အနက်အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူလျှင်ကား အမှန်တရားနှင့် အလှမ်းဝေးသောနေရာသို့ ရောက် သွားပေလိမ့်မည်။

‘ဘီး’လည်း လည်သည်။ ‘စကြာ’လည်း လည်သည်။ လည်တာ ချင်း အတူတူဖြစ်သည်ဟု ပြောနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် လည်တာချင်း တူ သော်လည်း လည်ပုံလည်နည်း မတူပေ။ ‘စကြာ’လည်ခြင်းက ရပ်တန့် ပြီး လည်သည်။ ‘ဘီး’လည်ခြင်းက ရွေ့လျားပြီး လည်သည်။ ‘စကြာ’ လည်ခြင်းက ဆုံလည်နွားလို ဝဲဂယက်လို ပတ်ပြီး လည်သည်။ ‘ဘီး’

လည်ခြင်းက ရေစီးကြောင်းလို နောက်ပြန်မဆုတ်ဘဲ ရှေ့သို့ တိုးသွားသည်။ ‘စကြာ’ လည်ခြင်းက သေနေသော လည်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ‘ဘီး’ လည်ခြင်းက ရှင်သန်နေသော လည်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ‘ဓမ္မ’၏ အရှိန်အဟုန်သည် ‘စကြာ’၏ အရှိန်အဟုန်ကဲ့သို့ သေနေသော၊ တန့်ရပ်နေသော၊ နောက်ပြန်လှည့်သော အရှိန်အဟုန်မျိုး မဟုတ်ဘဲ ရှင်သန်နေသော၊ ရှေ့သို့ တိုးသွားသော၊ ရွေ့လျားနေသော အရှိန်အဟုန် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ‘ဓမ္မစက္က’၏ ပါဠိသက် မြန်မာဝေါဟာရ ‘ဓမ္မစကြာ’က ‘စကြာ’ကို အများသိနေကြသည့် ‘စကြာ’၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် မကောက်ယူဘဲ ‘ဘီး’အနက်အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူမှသာ အမှန်တရားနှင့် နီးစပ်ပေလိမ့်မည်။

‘စက္က’နှင့် ‘ဓမ္မစက္က’ ပုဒ်များ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ပြထားသော အဘိဓာန်များကို လက်လှမ်းမီသမျှ အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော ပါဠိ-အင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်များသည် နိကာယ်ငါးရပ် ပိဋကတ်ကျမ်းစာများတွင် ပါသော အနက်အဓိပ္ပာယ်များကို အခြေခံပြီး အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ပြထားသော အဘိဓာန်များ ဖြစ်သည်။ ယင်းအဘိဓာန်များတွင် ဖော်ပြထားသော ဖွင့်ဆိုချက်များအရ လိုရင်းအဓိပ္ပာယ်ကို အကျဉ်းချုပ်၍ ပြောရလျှင် ‘ဓမ္မစက္ကပဝတ္တန’သုတ်၏ တိုက်ရိုက် အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ ‘ဓမ္မဘီးကို လည်စေခြင်း’ ဖြစ်ပြီး သွယ်ဝိုက်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ ‘ဓမ္မနိုင်ငံတော်ကို တည်ထောင်ခြင်း’ ဖြစ်သည်။ ‘စက္က’၏ တိုက်ရိုက် အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ ‘နိုင်ငံတော် သို့မဟုတ် အာဏာတော်’ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ‘ဓမ္မစက္က’ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ‘The Wheel of the Law’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ‘Dominion of the Law’ ဟူ၍လည်းကောင်း ဘာသာပြန်ဆိုထားကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ဓမ္မစက္က (ဓမ္မစကြာ) ဟောကြားတော်မူရာဖြစ်သော မိဂဒါဝုန် (ယခုခေတ်အခေါ် ဆာရနတ်) ၌ အာသောက မင်းတရားကြီးသည် ကျောက်စာတိုင်ကြီးတစ်တိုင် စိုက်ထူထားသည်။ ထိုကျောက်စာတိုင်ကြီး ၌ ထိပ်ပိုင်း မရှိတော့ပေ။ ကျိုးပဲ့ပျက်စီးပြီး မြေကြီးပေါ် ကျနေသော ကျောက်စာတိုင်ကြီး၏ ထိပ်ပိုင်းကို မိဂဒါဝုန် (ဆာရနတ်) ရှိ ပြတိုက်ထဲတွင် သိမ်းဆည်းထားသည်။ ကျောက်စာတိုင်ကြီး၏ ထိပ်ပိုင်း၌ ခြင်္သေ့

ကြီး လေးကောင် ပုံဖော်ထားသည်။ ခြင်္သေ့ကြီး လေးကောင်သည် ရှေ့ခြေ နှစ်ဖက်ကို ထောက်ထားပြီး ကျောချင်းကပ် ထိုင်နေကြသည်။ ခြင်္သေ့ လေးကောင်၏ အောက်ဘက်တွင် ခြင်္သေ့တစ်ကောင်၊ ဆင်တစ်စီး၊ နွား လား ဥဿဘတစ်ကောင် ပြေးနေပုံများကို ထုဆစ်ထားသည်။ ယင်း တို့၏ အလယ်၌ ဓမ္မစက္က (ဓမ္မစကြာ) အမှတ်အသား ရှိသည်။ ယင်း ကျောက်စာတိုင် ထိပ်ပိုင်းပုံကို အိန္ဒိယအစိုးရက နိုင်ငံတော် အမှတ်တံဆိပ် ပြုလုပ်ထားသည်။ ယင်း ‘ဓမ္မစက္က’ အမှတ်အသားမှာ ‘စကြာ’ မဟုတ်ဘဲ ပုံတောင် ၂၄ ခုပါသော လှည်းဘီး ဖြစ်သည်။

ဂမ္ဘီရ

ဂမ္ဘီရ

- နက်သည်၊ နက်နဲသည်။

ပါဠိ-မြန်မာ အဘိဓာန်၊ ဦးဟုတ်စိန်

GAMBHIRO

Deep, unfathomable; profound, abstruse; full of meaning or import, Important, weighty. Rahado gambhiro, a deep lake (Dh.15). Gambhiraghoso, a deep or resonant voice (Mah, 251). Gambhirapanno, one whose wisdom is profound (Dh. 12; Kh.8)

Gambhira

deep, profound, unfathomable, well founded, hard to perceive, difficult. Knowledge & wisdom; dhammo dadaso...

- Gambhira avabbasa   having the appearance of depth or profundity (D.S)
- Gambhira panna   one whose wisdom is profound. (Sn. Dh)

P.T.S. Pali English Dictionary

‘ဂမ္ဘီရ’၏ သာမန် အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ ‘နက်သည်၊ နက်နဲသည်’ သို့မဟုတ် ‘နက်သော၊ နက်နဲသော’ ဖြစ်သည်။ ‘ဂမ္ဘီရ’၏ ‘နက်ခြင်း’ သို့မဟုတ် ‘နက်နဲခြင်း’သည် သာမန် နက်ခြင်း၊ နက်နဲခြင်းမျိုး မဟုတ်ပေ။ ထောက်၍မရသော၊ စမ်း၍မရသော နက်ခြင်း၊ နက်နဲခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။

‘ဂမ္ဘီရ’၏ နက်နဲခြင်းသည် သာမန် နက်နဲခြင်း၊ ရိုးရိုး နက်နဲခြင်း အနက်အဓိပ္ပာယ်ထွက်သော စကားလုံးမျှသာ မကဘဲ ထူးခြားသော၊ ဝိသေသဖြစ်သော၊ ရိုးရိုးအနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် မတူသော သီးခြားအနက် အဓိပ္ပာယ် ဆိုလိုသည့် နေရာများ၌လည်း အသုံးပြုသေးသည်။

‘ဓမ္မော ဒုဒ္ဒသော’ ဟူ၍ မိန့်ဆိုထားသော မဇ္ဈိမနိကာယ်နှင့် သံယုတ္တနိကာယ်၌ ‘နက်နဲသော၊ ဂမ္ဘီရဖြစ်သော ဓမ္မ’ ဟူ၍ ဂမ္ဘီရကို ဓမ္မ၏ ဝိသေသနအဖြစ် အသုံးပြုထားသည်။

‘တထာဂတော အပ္ပရိမေယော ဒုပ္ပရိယောဂါဟော’ ဟူ၍ မိန့်ဆိုထားသော မဇ္ဈိမနိကာယ်၌ ‘တိုင်းတာ၍မရသော၊ နှိုင်းယှဉ်၍မရသော၊ ဂမ္ဘီရဖြစ်သော ဗုဒ္ဓ’ ဟူ၍ ဂမ္ဘီရကို ဗုဒ္ဓ၏ ဝိသေသနအဖြစ် အသုံးပြုထားသည်။

‘လောကနာထော နိပုဏော’ ဟူ၍ မိန့်ဆိုထားသော ပေတဝတ္ထုအဋ္ဌကထာနှင့် မိလိန္ဒပဉ္စာတို့၌လည်း လောက၏ ကိုးကွယ်ရာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓအား ဂမ္ဘီရစကားလုံးဖြင့် ဝိသေသနပြုထားသည်။

‘ဂမ္ဘီရပညော’ ဟူ၍ ဓမ္မပဒနှင့် သုတ္တနိပါတ်တို့၌ မိန့်ဆိုထားသော အဆိုအမိန့်အရမူ ‘ဂမ္ဘီရ’သည် နက်နက်နဲနဲ ပညာရှိသူဟူ၍ အနက်အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ယင်းအနက်အဓိပ္ပာယ်အရ ဂမ္ဘီရစကားလုံးဖြင့် ဝိသေသနပြုထားသော ပညာသည် လောကီပညာ မဟုတ်ပေ။ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို ဆောင်ကြဉ်းသွားနိုင်သော လောကုတ္တရာပညာ ဖြစ်သည်။

အထက်ပါ အဘိဓာန်အဖွင့်များနှင့် ပိဋကတ်ကျမ်းဂန်များ၏ အဆိုအမိန့်ကို ကြည့်လျှင် ‘ဂမ္ဘီရ’ စကားလုံး မည်သည့်အနက်အဓိပ္ပာယ် ထွက်သည် ဆိုသည်ကို တွက်ဆမိကြပေလိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် ‘ဂမ္ဘီရ’ စကားလုံးသည် ယခု လေးငါးနှစ်အတောအတွင်း မြန်မာစာအုပ်လောက နှင့် မြန်မာတချို့၏ နှုတ်ဖျားတွင် ဆိုးဝါးသော ကံကြမ္မာနှင့် ကြုံတွေ့ နေရရှာသည်။ ဘုရားစင်ပေါ်က ‘ဂမ္ဘီရ’သည် အမှိုက်ပုံထဲ ရောက်နေသည်။

ခေတ်၏ တောင်းဆိုချက်ကြောင့်လား မသိ။ ယခုခေတ် မြန်မာ တချို့သည် ဥစ္စာဓန ကြွယ်ဝချမ်းသာမှုနှင့် အောင်မြင်မှု ကျော်ကြားမှု ရရှိရေးအတွက် ဖြတ်လမ်းလိုက်နေကြသည်။ လက်ကျမ်းနတ်သမီးနှင့် တွေ့ဆုံရန်အတွက် သွားရိုးသွားစဉ်လမ်းက မသွားကြဘဲ ဖြတ်လမ်းက သွားနေကြသည်။ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်တွင် ‘ချဲ့နံပါတ်ပြောသံ ဆူညံနေ သည်။ သတင်းစာများတွင် ဗေဒင်ကြော်ငြာများက နေရာအများကြီး ယူ ထားကြသည်။ ဘိုးတော်ထံတွင် ကြိတ်ကြိတ်တိုးနေကြသည်။ ဗေဒင် မေးခမှာ သုံးထောင်၊ လေးထောင်၊ ငါးထောင်အထိ မြင့်တက်နေသည်။ သိဒ္ဓိရှင်ဟု ထင်မှတ်ယူဆခြင်း ခံရသူများထံတွင် တန်းစီနေကြသည်။ ‘ထေရဝါဒ’ စကားလုံးကို သံကုန်ဟစ်ကြေးနေသူများသည် တန္တရဝါဒ၏ ဂါထာမန္တရားများကို နှုတ်တက် အာဂုံဆောင်ပြီး မပြတ်မလတ် ရွတ်ဖတ် သရဇ္ဈာယ်နေကြသည်။

ယင်းကဲ့သို့ လုံ့လဝီရိယ စိုက်ထုတ်ခြင်းမရှိဘဲ အရင်းမစိုက် လှေ ထိုးလိုက်ပြီး ဖြတ်လမ်းပေါ်တွင် လူစည်ကားနေချိန်၌ မိမိတို့ လျှောက် နေသော ဖြတ်လမ်းကို သမူဟနာမ်ဖြင့် အမည်ပေးဖို့ လိုလာကြဟန် တူ သည်။ ယင်းလိုအပ်ချက်များကြောင့်ပင် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ပိဋကတ်ကျမ်း ဂန် စာပေထဲက ‘ဂမ္ဘီရ’ဟူသော ဝေါဟာရသည် ဈေးစကား ဖြစ်လာသည်။

‘ဂမ္ဘီရ’၏ ထူးခြားသော၊ ဝိသေသဖြစ်သော၊ လောကုတ္တရာ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို သိဖို့ရန်အတွက် ကျမ်းဂန်စာပေများကို ဖတ်ရှုလေ့လာဖို့ လိုသော်လည်း ‘ဂမ္ဘီရ’ စကားလုံး၏ ‘နက်ခြင်း’၊ ‘လေးနက်ခြင်း’ ရိုးရိုး အနက်အဓိပ္ပာယ်လောက်ကိုမူ သာမန် စာဖတ်သူများပင် သိကြသည်။ ‘ဖြတ်လမ်း’ကို ‘ဂမ္ဘီရ’ အမည် စတင် တပ်ကြသူများမှာမူ စာနှင့်ပေနှင့်

အလွန် ခုံးဝေးကြသူများ ဖြစ်ပုံရပါသည်။

အကြောင်းတစ်ခုတော့ ရှိသည်။ ယခု လူတချို့ အပြေးအလွှား သွားနေကြသော ဖြတ်လမ်းပေါ်တွင် ဂန္ဓာရီ ဝိဇ္ဇာခေါ် အတတ်ပညာလည်း ရှိနေသည်။ 'လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်ခြင်း' နှင့် 'နက်နဲခြင်း'ကို ဘူးလုံး နား မထွင်းဖြစ်ပြီး 'ဂန္ဓာရီဝိဇ္ဇာ'အပါအဝင် 'ဖြတ်လမ်း'ကို 'ဂမ္ဘီရ'ဟု ကင်ပွန်း တပ်လိုက်ကြခြင်းများ ဖြစ်သလား။

အမှန်က ယခု လူတချို့ ယူဆနေကြသော 'ဂမ္ဘီရ'၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်သည် 'ဂမ္ဘီရ'၏ မူရင်းအနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် စကြဝဠာတံတိုင်း အထိ အလွန်ဝေးကွာ သီခေါင်သောနေရာသို့ ရောက်သွားသော အနက် အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်နေသည်။ ယခု လူတချို့ ထင်မှတ်ယူဆနေသော 'ဂမ္ဘီရ' အနက်အဓိပ္ပာယ်သည် အဝီစိက အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆိုလျှင် 'ဂမ္ဘီရ'၏ မူရင်း အနက်အဓိပ္ပာယ်သည် ဘဝဂ်က အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်သည်။ ယခု လူတချို့ ထင်မှတ်ယူဆနေသော 'ဂမ္ဘီရ'၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်သည် အနောက်အရပ်က သို့မဟုတ် မြောက်အရပ်ကဆိုလျှင် 'ဂမ္ဘီရ'၏ အနက် အဓိပ္ပာယ် အစစ်အမှန်သည် အရှေ့အရပ်က သို့မဟုတ် တောင်အရပ်က ဖြစ်သည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ် နှစ်ခုသည် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်နေသည်။

ယခုနောက်ပိုင်း၌မူ အလွန်လေးနက်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်မျိုး ရှိသည့် 'ဂမ္ဘီရ'ကို ပေါက်ပန်းဈေး သုံးစွဲနေကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဗေဒင်ကြော်ငြာ၏ ခေါင်းစီးစာလုံးတွင် 'ဂမ္ဘီရ' ပါနေသည်။ အနက် အဓိပ္ပာယ်အမှန်ကို မဆင်ခြင် မစဉ်းစားသော၊ နားမလည်သော လူများ၏ နှုတ်ဖျားတွင်လည်း 'ဂမ္ဘီရ'၊ 'ဂမ္ဘီရ' ဟူသော စကားလုံးကို လွဲမှားသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ခပ်လွယ်လွယ် ခပ်ပေါ့ပေါ့ သုံးစွဲပြောဆိုနေကြသည် ကို ကြားရသည်။

ဒဿန

ဒဿန - မြင်ခြင်း၊ ရှုခြင်း၊ ကြည့်ခြင်း၊ ဖူးမြင်ခြင်း၊ သိမြင်ခြင်း၊
 မြင်အပ်သော ရူပါရုံ၊ မြင်တွေ့ခြင်း၊ မျက်စိအမြင်၊
 သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်။
 ပါဠိ-မြန်မာ အဘိဓာန်၊ ဦးဟုတ်စိန်

Dassana 1. seeing, looking; noticing; sight of appearance,
 Look. 2. (power of) perception, faculty of
 apperception, insight, view, theory.

The Pali-English Dictionary (P.T.S)

Dassanam Seeing, sight; meeting or associating with;
 opinion, doctrine, belief; knowledge; sotapatti,
 or the knowledge gained by one who is walking

in the first path; an eye; showing, illustrating.

Childers Pali Dictionary

ဒရရှန် (ဒဿန) 1. Sight, seeing, looking. 2. The eye. 3. A Mirror. 4. Showing. 5. Aspect, appearance. 6. Directing, instructing. 7. A dream, a vision. 8. Virtue, moral merit. 9. Knowledge, especially religious. 10. Understanding, intellect. 11. Sastra, one of six religious or philosophical systems. 12. Sacrifice. 13. Colour. 14. Visitting any sacred shrine, worshipping in the presence of any image.

Sanskrit-English Dictionary

ဒရရှန် (ဒဿန) seeing, prospect, looking, show, sight, view, visit, interview, aspect. appearance, the visiting of a sacred shrine, eye, dream, intellect, virtue, mirror. ရှာဆတရ (ဒဿန သာတ္ထ) philosophy.

Hindi-English Dictionary

‘ဒဿန’ဟူသော ပါဠိစကားလုံး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ ‘မြင်ခြင်း’ ဖြစ်သည်။ ‘မြင်ခြင်း’ အနက်အဓိပ္ပာယ်ထွက်ရာ၌ ‘သာမန် မြင်ခြင်း’မျှသာမကဘဲ ‘ဉာဏဒဿန’ စသော နေရာများ၌ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ထိုးထွင်းသိသော အမြင်။ အမှန်တရား၊ သစ္စာတရားကို သိမြင် သဘောပေါက်ခြင်း စသော အနက်အဓိပ္ပာယ်များလည်း ထွက်သည်။ မဂ္ဂါ မဂ္ဂဉာဏဒဿန၊ ယထာဘူတ ဉာဏဒဿန စသည်တို့တွင် မဂ်အဆင့်၊ ဖိုလ်အဆင့် တက်လှမ်းရာတွင် ဉာဏ်စဉ်အဆင့်ဆင့် သိမြင် သဘောပေါက်ခြင်းကို ဖော်ပြရာ၌ပင် ‘ဒဿန’ဟူသော ဝေါဟာရ စကားလုံးကို အသုံးပြုသည်။ သို့

သော်လည်း အဆင့်မြင့်သော နေရာများ၌ မည်မျှပင် အသုံးပြုစေကာမူ 'ဒဿန'ဟူသော ပါဠိစကားလုံး၏ မူရင်းအနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ 'မြင်ခြင်း' ဖြစ်သည်။

သက္ကတဘာသာစကား၌ကား ထိုကဲ့သို့ မဟုတ်ပေ။ 'ဒရရှန်' (ဒဿန)ဟူသော သက္ကတဘာသာ စကားလုံးသည် 'မြင်ခြင်း'ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်အပြင် 'ဖိလိုဆိုဖီ'ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်လည်း ထွက်သည်။ သက္ကတ အဘိဓာန်၊ ဟိန္ဒူ အဘိဓာန်များ၌ 'ဒရရှန်ရှာ ဆတရ' (ဒဿနသာတ္ထ) စကားလုံး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို 'ဖိလိုဆိုဖီ'ဟု ဖွင့်ပြထားသည်။

ပါဠိဘာသာနှင့် သက္ကတဘာသာသည် တစ်ဘာသာနှင့် တစ်ဘာသာ မတူပေ။ ကွဲပြားခြားနားမှု ရှိသည်။ ပါဠိဘာသာသည် ဗုဒ္ဓ၏တရားဒေသနာတော်ကိုသာ ဖော်ပြထားသော ဘာသာစကားဖြစ်၍ ဘာသာစကား၏ နယ်နိမိတ်သည် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် မရှိပေ။ သတ်မှတ်ဘောင်ခတ်ထားသည်။ ဗုဒ္ဓတရားဒေသနာတော်၏ နယ်နိမိတ်အပြင်ဘက်မှ အကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက်သော အခေါ်အဝေါ် ဝေါဟာရစကားလုံးများကို ပါဠိဘာသာစစ်စစ် စကားလုံးများထဲတွင် ရှာ၍ရမည် မဟုတ်ပေ။

သက္ကတဘာသာစကားကား ထိုကဲ့သို့ မဟုတ်ပေ။ သက္ကတဘာသာ၌ မဟာယာန မြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာ အဘိဓမ္မာကျမ်းဂန်များနှင့်တကွ ဆေးပညာ၊ ဗေဒပညာ၊ စာပေ၊ ဖိလိုဆိုဖီ စသော ဘာသာရပ်မျိုးစုံ ပါရှိသည်။ ဘာသာရပ်မျိုးစုံကို ဖော်ပြထားသော ဘာသာစကားဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘာသာစကား၏ နယ်နိမိတ် ကျယ်ဝန်းသည်။ ဝေါဟာရ စကားလုံး ကြွယ်ဝသည်။ ဝေါဟာရ စကားလုံးတစ်လုံးကိုလည်း အနက်အဓိပ္ပာယ် တစ်ခုမက အထွက်ခိုင်းသည်။ 'ဒဿန'ဟူသော စကားလုံးကိုပင် ကြည့်ပါဦး။ ပါဠိဘာသာစကား၌ 'ဒဿန'သည် 'မြင်ခြင်း' အနက်အဓိပ္ပာယ်လောက်သာ ထွက်သော်လည်း သက္ကတဘာသာစကား၌ 'မြင်ခြင်း' အနက်အဓိပ္ပာယ်အပြင် 'ဖိလိုဆိုဖီ'ဟူသော သီးသန့် အနက်အဓိပ္ပာယ်လည်း ထွက်သေးသည်။